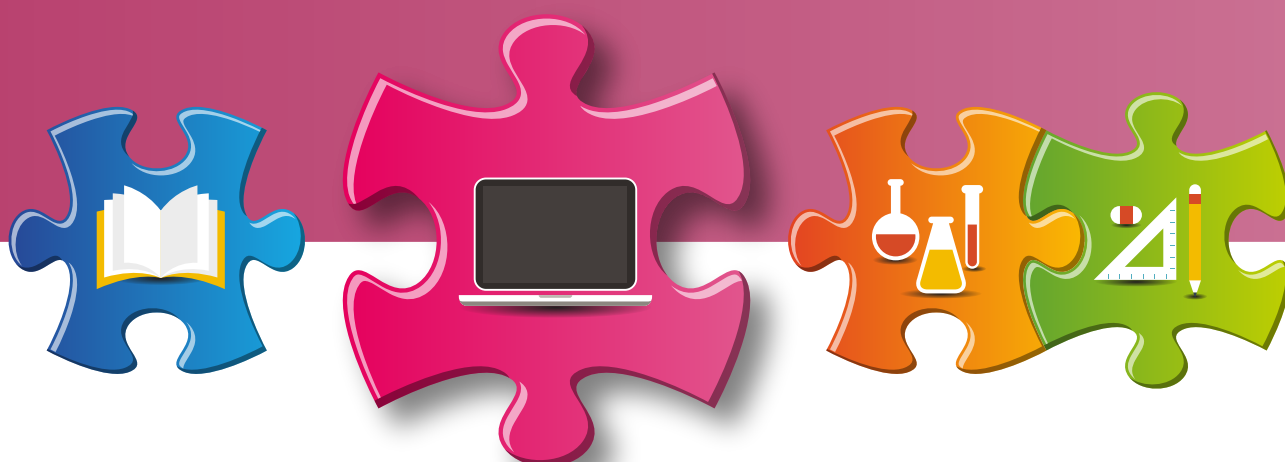

Monika Spławska-Murmyło
Anna Wawryszuk

Rozwijanie podejścia kreatywnego oraz efektywności osobistej w ramach edukacji informatycznej

- ✓ Nauczać twórczo, nauczać twórczości
- ✓ Narzędzia TIK pomocne w osiągnięciu efektywności
- ✓ Wskazówki metodyczne

Redakcja językowa i korekta

Anna Wawryszuk

Monika Lipińska-Pawetek

Projekt graficzny, projekt okładki

Wojciech Romerowicz, ORE

Skład i redakcja techniczna

Grzegorz Dębiński

Projekt motywu graficznego „Szkoły ćwiczeń”

Aneta Witecka

ISBN 978-83-65890-47-4 (Zestawy materiałów dla nauczycieli szkół ćwiczeń – informatyka)

ISBN 978-83-65890-86-3 (Zestaw 10. Aspekty prawne i kompetencje miękkie w edukacji informatycznej w klasach IV–VIII szkoły podstawowej i szkole ponadpodstawowej)

ISBN 978-83-65890-93-1 (Zeszyt 4. Rozwijanie podejścia kreatywnego oraz efektywności osobistej w ramach edukacji informatycznej)

Warszawa 2017

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons – Użycie niekomercyjne 3.0 Polska (CC-BY-NC).

Spis treści

Wstęp	3
Nauczać twórczo, nauczać do twórczości	3
Jak stworzyć kreatywny klimat	4
Pytania dobre i złe	6
Narzędzia TIK pomocne w osiągnięciu efektywności	7
Kalendarz Google	7
Doodle	8
Wskazówki metodyczne	9
Metody nauczania sprzyjające rozwijaniu kreatywności	9
Warsztaty	11
Sytuacja edukacyjna	13
Sprawdź, czy potrafisz...	14
Bibliografia	15

Wstęp

W klasach IV–VIII szkoły podstawowej uczniowie nie tylko ugruntowują swoje umiejętności i coraz lepiej opanowują kompetencje kluczowe, ale także kształtują pozytywne lub negatywne postawy wobec szkoły czy edukacji w ogóle (Brzezińska, 2006). Dlatego w tym właśnie okresie tak ważna jest kwestia odnoszenia sukcesów, które wspomagają uczniowskie poczucie podmiotowości i pewnej swobody działań w obszarze edukacyjnym. To one budują solidne fundamenty wiary we własne możliwości i umiejętności, zachęcając jednocześnie do stawiania sobie wyzwań i osiągania nawet – wydawałoby się – trudnych celów w przyszłości. W przypadku wielu porażek u uczniów na tym etapie kształcenia, przy pewnej niedojrzałości emocjonalnej do rozwiązywania problemów i pokonywania trudności, pojawia się często odrzucenie szkoły jako miejsca, które wywołuje poczucie bycia gorszym. Według badań najwyraźniej widoczne jest to w postawie wobec matematyki i przedmiotów ścisłych (Gruszczyk-Kolczyńska, 2012). Wynika to z wielu przyczyn, wśród których można na pewno wymienić automatyzację działań edukacyjnych, gdzie uczniowie nie są zachęceni do poszukiwań wiedzy o świecie, ale otrzymują niepodlegający dyskusji „jedyny słuszny” materiał do nauczenia się czegoś na pamięć. Istotną kwestią jest też sztuczny i niestety bardzo wczesny podział na humanistów i umysły ścisłe – podział nieoparty badaniami naukowymi i ograniczający naturalną ciekawość świata uczniów. Tych pierwszych „zwalnia” ponieważ z poszukiwań matematycznych, tych drugich nie zachęca do rozwijania talentu np. zmianą formy ćwiczeń czy ich częstotliwości, skupiając się niemal wyłącznie na tym, co przychodzi łatwo i bez wysiłku. Takie szkolne praktyki na pewno nie służą rozwojowi kreatywności i efektywności osobistej. Co zatem im sprzyja? W pierwszej kolejności twórcze nauczanie i nauczanie twórczości (Szmidt, 2007).

Nauczać twórczo, nauczać do twórczości

Twórcze nauczanie jest podejściem dydaktycznym, które utożsamia sam proces uczenia się z działaniem bardzo interesującym, angażującym pozytywne emocje, nawet ekscytującym i zdecydowanie efektywniejszym, niż tradycyjne. Polega ono także na odpowiednim rozwijaniu i modyfikowaniu materiałów oraz metod nauczania, które wzbudzają zainteresowanie uczniów i implikują powstanie motywacji do uczenia się (Szmidt, 2007: 21).

Nauczanie do twórczości to z kolei proces dydaktyczny wprost zorientowany na rozwijanie twórczego myślenia i działania, polegający m.in. na zachęcaniu uczniów do poszukiwań wiedzy, do kreatywności w tym zakresie, przez udzielanie im wsparcia i budowaniu lub pogłębianiu wiary we własne możliwości i talenty, a także pomoc w odnalezieniu ich szczególnych zdolności twórczych. Takie postępowanie powinno także sprzyjać kształtowaniu w uczniach autonomii, czyli poczucia kontroli i decyzyjności nad własnymi pomysłami; otwartości i poszanowania idei i pomysłów innych; poczucia osobistego zaangażowania w kreowanie koncepcji zgodnych z wyznawanymi wartościami. Bardzo ważne jest również pielęgnowanie w uczniach wrażenia możliwości spełniania własnych oczekiwań oraz radości związanej z realizowaniem procesów twórczych.

Rozwijanie twórczych, kreatywnych umysłów uczniów ma zatem służyć nie tylko ich ewolucji poznawczej, ale przede wszystkim rozwojowi osobowości. Jest to ważne, by wykształcić w nich wiarę we własne możliwości i poczucie własnej wartości.

Taka edukacja kreatywności wymaga oczywiście interesujących, nietypowych i innowacyjnych metod nauczania.

Jak stworzyć kreatywny klimat

Metody nauczania, które mają sprzyjać rozwojowi twórczemu uczniów, wymagają odpowiedniego środowiska szkolnego, które umożliwi ich wdrożenie. Eliss Torrance, psycholog badający aktywną twórczość człowieka, wskazał niektóre z warunków budowania takiego środowiska (Torrance, 1974), będące jednocześnie wskazówkami dla nauczyciela.

1. Każde myślenie twórcze zasługuje na docenienie.
Nauczyciel powinien nagradzać wszelkie wysiłki ucznia, który samodzielnie mierzy się z danym problemem.
2. Pokaż, że wszystko może być inspiracją.
Nauczyciel powinien wzbudzać wrażliwość uczniów, dbać o stymulację polisensoryczną, która umożliwi spostrzeganie świata z wielu perspektyw, a tym samym nauczy dostrzegania wyjątkowości w tym, co pozornie wydaje się zwykłe i niezbyt interesujące.
3. Zachęcaj do otwartości na nowe idee.
Należy pozwalać uczniom na nietypowe rozwiązania, na „żonglerkę” przedmiotami i pojęciami i umieszczanie ich w nowych kontekstach i funkcjach (np. do czego może służyć deska do krojenia chleba, oprócz bycia ochroną blatu?).
4. Oceniaj każdy pomysł.
Nauczyciel powinien wskazywać uczniom konieczność obiektywnej oceny własnych pomysłów, bo ma to duże znaczenie dla ukształtowania się metapoznania (tj. wiedzy na temat własnych procesów poznawczych, w tym funkcjonowania pamięci, uwagi, przebiegu myślenia), jak i samooceny.
5. Tolerancja jest ważna.
Nauczyciel powinien podkreślać, że postawa otwartości i szacunku dla inności działa na korzyść każdego: daje uczniom możliwość bezpiecznej ekspresji siebie bez obaw o bycie odrzuconym. Znosi to barierę kreatywności, jaką jest lęk przed surową oceną.
6. Nie ma jednego rozwiązania.
Nie warto przekonywać uczniów do jedyne go słusznego rozwiązania danego problemu. Swoboda działania i możliwość dokonywania wyboru to uwarunkowania każdej pracy twórczej. Warto na to pozwolić!

7. Każdy pomysł może być cenny.
Nauczyciel powinien zachęcać uczniów, by notowali twórcze pomysły, np. w formie samodzielnie prowadzonego portfolio. Niektóre z nich będą niewątpliwie wymagać modyfikacji, ale mogą przydać się w procesie samodoskonalenia się.
8. Informacje są potrzebne.
Nauczyciel powinien omówić z uczniami przebieg procesu twórczego, bo dzięki temu będą oni lepiej kontrolować i rozumieć swoje działania kreatywne. Zrozumieją, że potrzebują odpoczynku, że chwilowe niezadowolające efekty pracy są zupełnie normalne itp.
9. Nie od razu arcydzieło.
Nauczyciel powinien podkreślać, że efektem myślenia twórczego nie musi być arcydzieło – chodzi tu głównie o znajdowanie praktycznych rozwiązań wielu problemów, co przyda się po prostu w codziennych sytuacjach. Powinien także przybliżyć uczniom proces stawiania się mistrzem w jakiejś dziedzinie, aby uświadomić im konieczność odpowiedniej pracy, regularnego treningu i motywacji we wspieraniu własnego potencjału kreatywnego.
10. Rzuć bakcyła.
Stymulowanie ciekawości poznawczej uczniów, choćby poprzez zadawanie niestandardowych pytań czy informowanie ich o aktualnych odkryciach i zaskakujących zjawiskach w otaczającym świecie, to impuls do działań twórczych.
11. Oryginalny problem, nietypowe rozwiązanie.
Każda szkolno-lekcyjna sytuacja, która wykracza poza standard, będzie budować klimat sprzyjający kreatywności. Innymi słowy: chcesz twórczej postawy od uczniów, wykaż się twórczą postawą, np. zadaj inne niż zwykle pytania, kiedy analizujecie wiersz.
12. Dywersyfikacja aktywności.
Po intensywnym czasie pracy twórczej zawsze powinien nastąpić odpoczynek. Mamy wtedy do czynienia z tzw. inkubacją, czyli pozaświadomym dojrzewaniem pomysłu bądź rozwiązania problemu. Zbytня eksploatacja potencjału twórczego najczęściej prowadzi do przemęczenia i znużenia uczniów, a to z kolei odbiera im przyjemność z prowadzenia kreatywnych działań.
13. Rozpoczęte, zakończone.
Dopinguj uczniów w realizowaniu pomysłów. Podaj im przykłady osób, wybitnych osobistości, które z powodzeniem walczyły o wdrożenie swojej idei w życie. Świadomość trudów urzeczywistnienia idei kształtuje motywację do rozwoju i pozwala stawiać sobie kolejne cele do osiągnięcia.
14. Krytyka? Tak, tak!
Ucz, że konstruktywna krytyka to tak naprawdę skondensowana wskazówka kroków i środków, jakie należy podjąć, by poprawić realizację twórczego pomysłu.

15. Każdy przedmiot jest interesujący.

Podkreślaj, że najlepsze, najbardziej kreatywne pomysły powstają wtedy, gdy spotka się ze sobą kilka dziedzin. Historia z informatyką, biologia i geografia w jednym ujęciu mogą doprowadzić do powstania ... innowacji.

16. Zараżaj innych nauczycieli.

Współpraca nauczycieli w „projekcie” kształtowania rozwoju myślenia kreatywnego uczniów może przyczynić się do powstania tzw. efektu synergii (wartość sumy efektów pracy zespołowej jest większa niż suma efektów pracy jednostek).

Pytania dobre i złe

W praktyce nauczycielskiej są pytania dobre i złe. Dobre to te, które otwierają, zachęcają do twórczych poszukiwań, dyskusji, zasiewają wątpliwość, uwierają, nie dają spokoju. Złe to takie, które ograniczają, wymagają zamkniętej odpowiedzi, dają się zapomnieć, wymuszają odpowiedź, zamykają temat i usta młodym ludziom. Jak pisze Grażyna Czetwertyńska, wielu nauczycieli nadużywa pytań ograniczających myślenie. Oto kilka przykładów:

„1. Pytania czysto kontrolne, na które odpowiedź jest znana (nauczycielowi albo uczniowi): Jak się nazywa? W którym roku?

2. Pytania zamknięte (możliwa tylko odpowiedź »tak«, »nie«): Czy wiesz, że powodem decyzji o ataku była nieprawdziwa informacja, jaką król otrzymał? Czy policzyłeś już, że cena płaszcza wzrosła o 20 procent?

3. Pytania dyscyplinujące (służące karceniu, ocenianiu, samoobronie nauczyciela): Dlaczego znowu przeszkadzasz? Czemu przestaliście pracować? Jak ty się zachowujesz?

4. Pytania wymuszające potwierdzenie (uczniowie muszą przytaknąć): Możemy iść dalej? Zróbmy to tak, dobrze? To ciekawe, prawda?” (Czetwertyńska, b.r.).

Oczywiście nie sposób całkowicie zrezygnować z powyższych pytań. W sytuacjach edukacyjnych jest dla nich miejsce, ale musimy być świadomi, że nie powinny być one dominujące. Alternatywą są dla nich pytania, które kształcą, zachęcają do twórczego myślenia:

„1. Zaprośmy uczniów do wspólnego myślenia, zadając im takie np. pytania: Co sądzicie na ten temat? Do czego chcemy dojść? Jakie mamy możliwości poszukiwania rozwiązań?

2. Zadbajmy, aby razem z uczniami znaleźć się po stronie poszukiwaczy rozwiązania, używajmy pytań podkreślających niepewność, niewiedzę itp. Jakie wnioski moglibyśmy z tego wyciągnąć? Czego moglibyśmy użyć jako dowodu jego winy? Czego jeszcze nie wiemy?

3. Pomagajmy uczniom w wykorzystaniu wcześniejszych osiągnięć, podkreślajmy, że słuchamy i doceniamy ich opinie. Uważasz, że ...? Powiedz nam więcej, to ciekawe

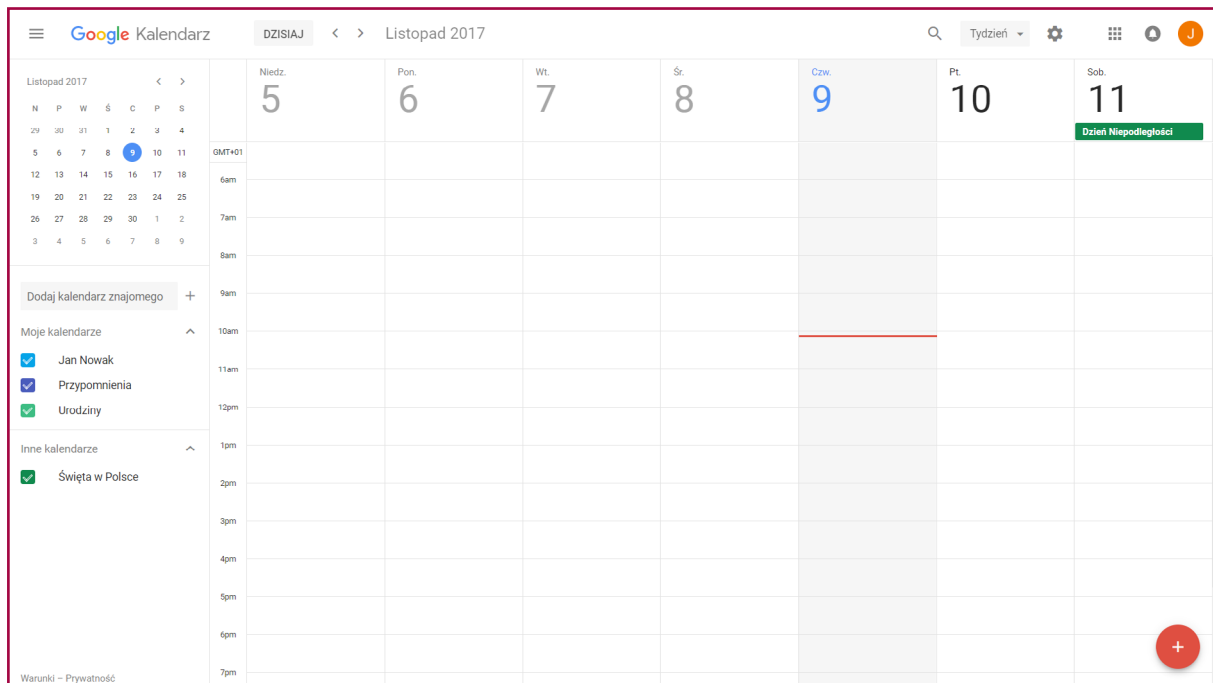

4. Pomóżmy uwierzyć w sukces. Co już udało się ustalić waszej grupie? Jak chcesz wykorzystać to, co robiłeś na poprzedniej lekcji?

5. Stawiajmy jak najwięcej pytań budzących różne sposoby myślenia: Jakie to jest? Co z tego wynika? Czym to się różni? Co przewidujesz, co będzie dalej? Jak to można wyjaśnić? Co możemy tu zmienić? Jak to udowodnić? Czy macie pomysł na bardziej oryginalne wyjaśnienie?” (Czterwertyńska, b.r.).

Narzędzia TIK pomocne w osiągnięciu efektywności

Kalendarz Google

Zrzut ekranu Kalendarza Google.

Kalendarz Google to proste narzędzie, które pomoże planować i śledzić bieżące zadania i działania.

W Kalendarzu mamy możliwość dostosowania jego widoku do swoich potrzeb, czyli ograniczamy wyświetlane informacji do jednego dnia, tygodnia lub miesiąca. Wydarzenia wyświetlają się inaczej w każdym z widoków.

W widoku tygodnia zgodnie z osią czasu można określić godziny, w których dane wydarzenie się odbywa. W panelu edycyjnym wydarzenia możemy wpisać wszystkie szczegóły, które go dotyczą: dokładną godzinę, lokalizację, opis.

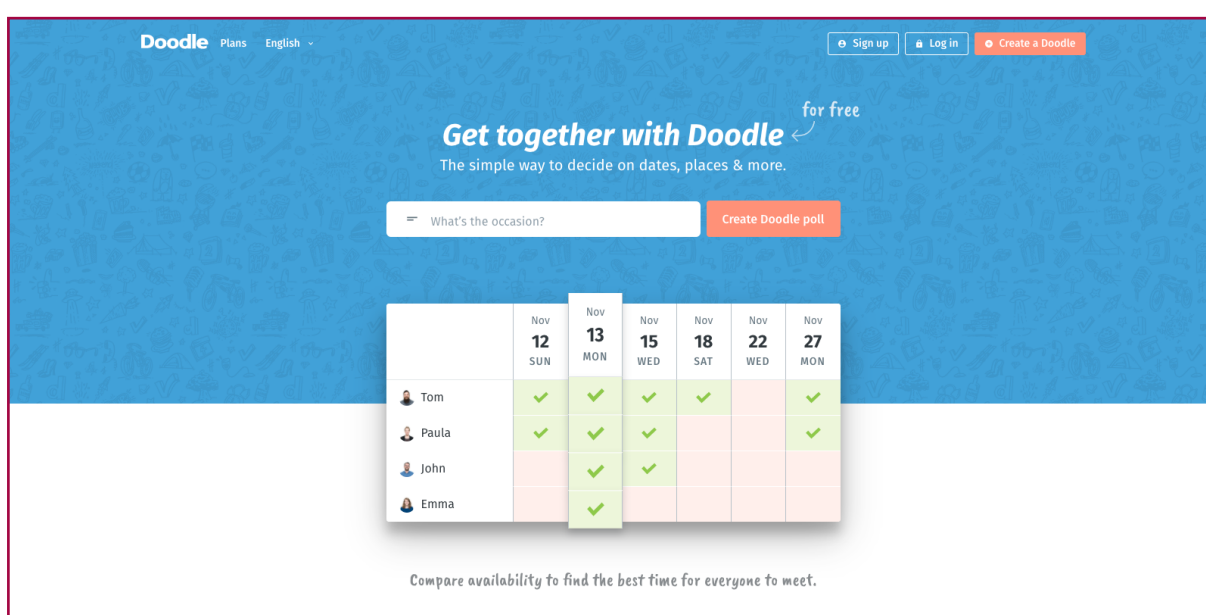

Kalendarz Google pozwala też zapraszać indywidualnie innych uczestników. Wystarczy kliknąć pole Dodaj gości i wpisać adres e-mailowy. Na koniec dobrze jest dodać powiadomienia. W ten sposób wszyscy uczestnicy dostaną przypomnienie o zbliżającym się wydarzeniu.

Ważnym udogodnieniem jest możliwość tworzenia własnych kalendarzy. Oznacza to, że w każdym kalendarzu możemy wpisać wydarzenia, a następnie udostępnić je innym osobom. Jest to przydatne, jeśli np. planujemy wykonać z uczniami projekt składający się z kilku etapów albo chcemy powiadomić o zbliżającym się sprawdzianem.

Doodle

Zrzut ekranu terminarza Doodle.

Doodle (www.doodle.com) to proste narzędzie pomocne w ustalaniu najdogodniejszych terminów spotkań oraz w wybieraniu, drogą głosowania, między wieloma możliwościami – od miejsca spotkania po wersję ulotki czy plakatu promującego nasze wydarzenie. Z Doodle'a można korzystać za darmo, ma on jednak kilka interesujących funkcji dodatkowych, które będą dla nas dostępne tylko wtedy, kiedy dokonamy rejestracji. Narzędzie jest niemal w całości przetłumaczone na język polski.

Jak to działa?

Przygotowując ankietę, musimy wybrać dni i opcjonalnie godziny, spośród których mogą wybierać inne osoby. Gotową ankietę należy wysłać samodzielnie do uczestników. Można też podać ich adresy mailowe Doodle'owi, który automatycznie roześle zaproszenia. Uczestnicy ankiety głosują na najdogodniejszy dla siebie termin poprzez zaznaczenie okienka kursorem. Narzędzie pozwala zawęzić wybór pozostawiony uczestnikom tylko do jednej opcji ankiety lub ukryć ich odpowiedzi przed pozostałymi uczestnikami (wtedy wyniki widzi tylko ta osoba, która założyła ankietę). Gdy wszyscy zagłosują, ankietę jest zamykana, a jej wyniki są

zaprezentowane w formie tabelki, w której automatycznie wyróżniona jest najpopularniejsza opcja.

Jeśli założymy darmowe konto w Doodle, zyskamy dodatkowe możliwości. Po pierwsze, mamy dostęp do wszystkich ankiet, w których bierzemy lub braliśmy udział w panelu użytkownika. Po drugie, posiadacze konta Doodle mogą zsynchronizować ankiety Doodlowe ze swoimi elektronicznymi kalendarzami, np. z kalendarzem dostępnym w programie pocztowym Microsoft Outlook lub darmowymi kalendarzami Google.

Wady

Doodle'owi daleko do wszechstronności innych narzędzi do rejestracji uczestników na wydarzenia (np. polska Evenea.pl czy bezpłatne narzędzia Google). Jest po prostu bardzo łatwe i szybkie w obsłudze narzędzie, które pomoże ustalić dogodny termin spotkania lub dokonać wyboru między opcjami.

Wskazówki metodyczne

Metody nauczania sprzyjające rozwijaniu kreatywności

W rozwijaniu kreatywności nieodzowne jest samodzielne lub zespołowe działanie. Ważne jest przyjęcie postawy badacza. Metody podające nie kształtują natomiast „w wystarczającym stopniu postawy badawczej, która polega na dostrzeganiu i rozwiązywaniu problemów we wszystkich dziedzinach życia. Jest to podstawowa zasada bycia kreatywnym – generowanie pomysłów wymaga aktywnej postawy. Jeżeli nauczyciel nie wykorzystuje metod poszukujących w nauczaniu, wówczas uczeń nie ma możliwości aktywnego udziału w odkrywaniu wiedzy, jej transformacji, organizacji, rekonstrukcji – tak jak dokonuje się to w naturalnym uczeniu.

Stosowanie metod problemowych, np. uczenie przez rozwiązywanie problemów czy gry dydaktyczne – daje możliwość nie tylko wykorzystywania informacji z różnych dziedzin, ale także rozwija krytyczne myślenie, umiejętności szerokiego spojrzenia, analizowania rzeczywistości, komunikowania swoich pomysłów, otwartości na idee innych osób, współpracy przy generowaniu pomysłów – stwarza zatem szansę na rozwój postaw kreatywności, kooperacji, komunikacji” (Wojtczuk-Turek i in., 2012: 23–24).

W rozwijaniu u uczniów kreatywności szczególnie przydatne są metody aktywizujące. Mogą być stosowane na różnych przedmiotach, a także zajęciach pozalekcyjnych, ponieważ wykorzystywane techniki pracy, np. burza mózgów, dyskusja grupowa, metoda sytuacyjna i symulacyjna, metoda biograficzna, pozwalają na aktywne poznawanie różnorodnych treści. Podkreślić należy, że metody te pozwalają na uczenie się we współpracy. Badania pokazują, że uczniowie, pracując w grupie, są skupieni na wykonywaniu zadania i ich uwagi nie odciągają inne działania.

Inną grupą metod, również skierowanych na rozwijanie kreatywności, są treningi i warsztaty, np. treningi twórczości. „Najczęściej celem treningu jest wykształcenie określonych form zachowania (umiejętności i nawyków), które w określonych sytuacjach mogą zapewnić uzyskanie przez »trenującego« zamierzonych wyników. Oddziaływania te mogą koncentrować się na wybranych aspektach (np. myślenie twórcze) lub mają charakter oddziaływań globalnych (zmiany w całej osobowości). W tym drugim rozumieniu celem treningu nie jest jednak rozwiązywanie konkretnych problemów, lecz rozwój umiejętności i sprawności uczestników w zakresie twórczego myślenia i działania.

Treningi twórczości są okazją nie tylko do rozwoju poznawczego, ale także emocjonalnego i społecznego. Kształtują umiejętności niekonwencjonalnego myślenia, wyobraźni, aktywnej postawy, umiejętności współdziałania. Stwarzają szansę na rozwijanie operatywności wiedzy ucznia” (Wojtczuk-Turek i in., 2012: 23–24).

W naszych materiałach dla nauczycieli informatyki opisaliśmy wiele metod sprzyjających kształtowaniu postawy kreatywnej uczniów. Poniżej prezentujemy ich zestawienie z odnośnikami, w których zeszytach zostały szerzej opisane.

- różne metody integracyjne (Zestaw 1, Zeszyt 1)
- kula śniegowa (Zestaw 1, Zeszyt 1)
- mapa mentalna (Zestaw 1, Zeszyt 1; Zestaw 4, Zeszyt 2)
- giełda pomysłów (Zestaw 3, Zeszyt 3)
- rybi szkielet (Zestaw 4, Zeszyt 3)
- metaplan (Zestaw 3, Zeszyt 3)
- fotoreportaż (Zestaw 3, Zeszyt 2)
- Design Thinking (Zestaw 4, Zeszyt 4)
- stacje uczenia się (Zestaw 3, Zeszyt 4)
- gazeta (Zestaw 3, Zeszyt 4)
- PBL – metoda rozwiązywania problemów (Zestaw 3, Zeszyt 2)
- gry i zabawy dydaktyczne (Zestaw 1, Zeszyt 1 i 2)
- metody manualne z wykorzystaniem robotów (Zestaw 7, Zeszyt 3; Zestaw 8, Zeszyt 3)
- wycieczka (Zestaw 1, Zeszyt 3)
- metody dyskusji (Zestaw 3, Zeszyt 1 i 2; Zestaw 5, Zeszyt 2)
- metoda projektów (Zestaw 5, Zeszyt 1)
- metoda symulacyjna (Zestaw 5, Zeszyt 3)
- metoda inscenizacji (Zestaw 5, Zeszyt 3)
- drama (Zestaw 5, Zeszyt 3)
- portfolio (Zestaw 4, Zeszyt 2)
- debata (Zestaw 4, Zeszyt 3)
- metoda tekstu przewodniego (Zestaw 4, Zeszyt 3)
- metoda laboratoryjna (Zestaw 6, Zeszyt 1)
- WebQuest (Zestaw 6, Zeszyt 2)

Warsztaty

(oprac. na podstawie scenariusza Agnieszki Sieczak, b.r.)

Temat: Warunki efektywnego uczenia się

Cele

- poznawczy: Poznanie warunków efektywnego uczenia się.
- kształcący: Kształcenie umiejętności efektywnego uczenia się.
- wychowawczy: Zwiększenie wiary we własne siły i moc własnego umysłu.

Metody nauczania i formy pracy

- burza mózgów, wizualizacja, zadaniowa,
- praca indywidualna, praca w grupach.

Potrzebne materiały

arkusz papieru, mazaki, magnetofon, muzyka relaksacyjna.

Przebieg zajęć

Część wstępna:

1. Przywitanie uczestników spotkania.
2. Przedstawienie tematu zajęć.
3. Wprowadzenie do tematu.

Część właściwa:

1. Czynniki sprzyjające efektywnemu uczeniu się

Prowadzący zapoznaje uczniów z celem i tematyką zajęć.

Uczniowie dzielą się na 3–4-osobowe grupy i na dużych arkuszach papieru wypisują czynniki ich zdaniem sprzyjające efektywnemu uczeniu się. Następnie dyskutują o tym, w jaki sposób wymienione czynniki warunkują uczenie się.

Wraz z prowadzącym podsumowują dyskusję i sporządzają listę warunków sprzyjających przyswajaniu wiedzy i umiejętności.

Warto, aby na liście znalazły się:

- poczucie własnej wartości,
- pozytywne nastawienie i działanie,
- silna motywacja.

Prowadzący wyjaśnia lub nakierowuje rozmowę na temat tego, że brak tych trzech elementów prowadzi do błędnego koła, zwanego też samospełniającym się proroctwem. Polega ono na tym, że dopóki człowiek sądzi, że czegoś nie umie, to stale urzeczywistnia swoje przekonanie (np. jeżeli myślisz, że czegoś nigdy się nie nauczysz, to masz rację, ponieważ twoje przekonanie kieruje twoim działaniem).

2. Lista warunków sprzyjających przyswajaniu wiedzy i umiejętności

Uczniowie pracują metodą burzy mózgów i wspólnie z prowadzącym tworzą listę. Dobrze, jeśli znajdują się na niej następujące stwierdzenia:

- Nie nauczysz się czegoś, co uważasz za niepotrzebne, co cię nie interesuje, czego nie lubisz.
- Nie będziesz się uczył, kiedy jesteś w stresie lub się boisz. Silne emocje utrudniają koncentrację, przytępiają motywację.
- Nie będziesz się uczył, kiedy czujesz niewygodę, kiedy ci jest za ciepło, za zimno, nieprzytulnie.
- Nie będziesz się uczył, kiedy nie ma bliskości w twoim kontakcie z nauczycielem lub kiedy go nie lubisz.
- Nie nauczysz się niczego, jeżeli uwierzyłeś, że jesteś niezdolny, że masz słabą pamięć, że nauka przychodzi ci z trudem.
- Nie nauczysz się niczego, jeżeli świadomie zdecydujesz się na nieuczenie się. Często z góry odrzucasz porcje wiedzy, nawet nie próbując jej poznać i nie zadając sobie trudu na sprawdzenie, czy jest ci ona naprawdę potrzebna.
- Nie nauczysz się niczego, jeżeli masz przykre doświadczenia z danym przedmiotem.

3. Wizualizacja

Na zakończenie zajęć prowadzący proponuje ćwiczenie relaksacyjne wzmacniające wiarę w siebie. Włącza muzykę relaksacyjną i spokojnym głosem odczytuje tekst ćwiczenia „Odprężenie”:

Usiądź wygodnie lub połóż się tak, aby twój kręgosłup był wyprostowany. Zamknij oczy. Oddychaj swobodnie i głęboko. Rozluźnij swą twarz, ramiona, ręce, nogi. Po prostu odpręż się. Wyobraź sobie, że idziesz przez piękną, spokojną okolicą. Widzisz zielone łąki i spokojnie pasące się owce. Dochodzisz do jeziora. Widzisz ławkę nad samym brzegiem. Siadasz na niej i wsłuchujesz się w plusk wody. Siedzisz w tym spokojnym miejscu i spokój otoczenia udziela się także tobie. Czujesz spokój wokół siebie i w sobie. Mówisz do siebie: „Jestem całkowicie spokojny i zadowolony”. Tak, jesteś spokojny i zadowolony. Siedzisz dalej na ławce, zupełnie

odprężony. Myślisz o nauce w szkole. Wiesz, że uczyłeś się i masz do siebie zaufanie. Poczuj, że możesz powiedzieć: „Wierzę w siebie”. Tak, wierzysz w siebie, siedząc tak spokojny i pełen wiary we własne siły, czujesz, że wykonasz dziś swoją pracę bardzo dobrze. Mówisz do siebie: „Uda mi się”. Tak, uda ci się. Odetchnij teraz głęboko. Otwórz powoli oczy. Jesteś spokojny, wierzysz we własne siły i z pewnością uda ci się osiągnąć to, czego pragniesz.

4. Zakończenie zajęć

Podsumowanie zajęć, podziękowanie za zgodną i aktywną pracę, podzielenie się wrażeniami z zajęć.

Sytuacja edukacyjna

Temat: Czas – wróg czy przyjaciel?
(oprac. na podstawie zasobów Scholaris.pl)

Klasy IV–VIII szkoły podstawowej

Cele operacyjne

Uczeń:

- wie, jaką wartość ma czas i odpowiednie jego wykorzystanie,
- planuje swoje działania, swój dzień,
- potrafi określić priorytety swoich działań,
- dyskutuje na temat planowanych działań.

Metody nauczania i formy pracy

- dyskusja, ćwiczenia praktyczne,
- praca indywidualna.

Potrzebne materiały

karta pracy „Oś czasu”, Kalendarz Google, komputery z dostępem do internetu

Przebieg

1. Nauczyciel inicjuje dyskusję uczniów na temat ich stosunku do czasu.

Pytania pomocnicze:

- Czym jest dla was czas – przyjacielem czy wrogiem?
- Czy udaje wam się wywiązywać ze swoich obowiązków?
- Czy uważacie, że robicie dobry użytek z czasu?

- Jak oceniacie swoją umiejętność gospodarowania czasem?
- Czy sądzicie, że możecie rozwijać swoje kompetencje organizacyjne? W jaki sposób?
- Dla jakich celów warto mieć więcej czasu?

2. Karta pracy „Oś czasu”.

Prowadzący zajęcia rozdaje karty pracy. Zadanie uczniów polega na narysowaniu dziennej osi czasu, zaznaczeniu na niej typowych, regularnych czynności i określeniu długości ich trwania. Następnym krokiem jest ustalenie działań priorytetowych, a w tym celu wypisanie pięciu czynności uznanych za najważniejsze.

Podczas omawiania ćwiczenia nauczyciel zadaje pytania zachęcające uczniów do podzielenia się ich spostrzeżeniami poczynionymi podczas pracy:

- Czy trudno jest zaplanować dzień?
- Jak określić czas trwania kolejnych działań?
- Jakie czynności uznaliście za najważniejsze?
- Czym się kierowaliście, określając priorytety zadań?
- Co może pomóc w realistycznym planowaniu działań?

Należy zwrócić uwagę, czy uczniowie uwzględnili w swoich planach czas na pracę (naukę), zabawę (rozrywkę, sport), spotkania z przyjaciółmi, kontakty z rodziną i rozwój zainteresowań (pasji).

3. Praca z Kalendarzem Google

Uczniowie mają za zadanie zaplanowanie swojego tygodnia z uwzględnieniem priorytetów i zachowaniem odpowiednich proporcji między czasem poświęconym na naukę i inne działania (odpoczynek, rozwijanie zainteresowań itp.). Po zakończeniu pracy prezentują swoje kalendarze.

Sprawdź, czy potrafisz...

- wskazać różnice między twórczym nauczaniem a nauczaniem do twórczości.
- opowiedzieć o metodach wspierających kreatywność.
- zadawać uczniom pytania aktywizujące.
- wymienić narzędzia TIK wspierające efektywność osobistą.

Bibliografia

[Czas – wróg czy przyjaciel?](#), pakiet zasobów, Scholaris.pl [online, dostęp dn. 22.10.2017].

Czetwertyńska G., (b.r.), [Pytania dobre i złe](#), [online, dostęp dn. 22.10.2017, doc. 34 kB].

Knopik M., (2014), [Twórcze umysły. Edukacja ku kreatywności](#), Wrocław [online, dostęp dn. 22.10.2017, pdf. 1,7 MB].

O dzieciach matematycznie uzdolnionych, (2012), Gruszczyk-Kolczyńska E. (red.), Warszawa: Nowa Era.

Portrety psychologiczne człowieka, (2006), Brzezińska A. (red.), Gdańsk: GWP.

Sieczak A., (b.r.), [Warunki efektywnego uczenia się – scenariusz zajęć](#) [online, dostęp dn. 22.10.2017].

Szmidt K., (2007), *Pedagogika twórczości*, Gdańsk: GWP.

Torrance E., (1974), *Torrance tests of creative thinking*, Bensenville: Scholastic Testing Services.

Wojtczuk-Turek A., Mazurek-Kucharska B, Turek D., (2012), [Diagnoza barier dla rozwoju postaw sprzyjających kooperacji, komunikacji i kreatywności wśród uczestników procesu kształcenia w ramach edukacji formalnej. Raport końcowy, Warszawa](#) [także online, dostęp dn. 22.10.2017, pdf. 3 MB].

